

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C5 Соціологія
Освітня програма	Врегулювання конфліктів та медіація
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, 3 семестр
Обсяг дисципліни	2 кредити ЕКТС Загальна кількість: 60 годин Лекційних занять: 16 годин Семінарських занять: 14 годин Самостійна робота: 30 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік, МКР
Розклад занять	https://schedule.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Герасков Сергій Вадимович, кандидат філософських наук, доцент email: geraskov.sergii@iit.kpi.ua Семінарські заняття: Герасков Сергій Вадимович, кандидат філософських наук, доцент email: geraskov.sergii@iit.kpi.ua
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/Nzk4NzYyODk5MzEy?cjc=qvnqjhfw

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Загальна теорія розвитку – це наука про загальні закономірності та форми розвитку в суспільстві, природі та мисленні. В курсі викладаються головні принципи та закони загальної теорії розвитку в тому вигляді, як вони склалися в традиції класичної європейської філософії з одного боку і як вони відобразилися в розвитку природничих та суспільних наук – з іншого.

Мета дисципліни полягає у формуванні у здобувача вищої освіти основ теоретичного мислення, тобто звички розглядати проблеми своєї сфери діяльності в динаміці і органічному зв'язку зі світом, який постійно розвивається, вміння вичленити дійсно прогресивні, революційні тенденції в науці, техніці, суспільному житті і навіть у власному особистісному становленні, розуміння шляхів того, як їх можна підтримувати і розвивати.

Компетенції, які набуваються під час вивчення дисципліни, визначені освітньо-професійною програмою “Врегулювання конфліктів та медіація”:

Загальні компетенції:

ЗК 04 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 15 - Здатність використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук.

Фахові компетенції:

ФК 03 Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

Програмні результати навчання:

РН 04 Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна «Загальна теорія розвитку» спрямована на те, щоб інтегрувати в єдине ціле знання, які отримані здобувачами вищої освіти ще в школі та за час навчання в університеті, чим підготувати їх для входження в сферу теоретичної, тобто власне наукової культури, сформувати навички критичного мислення, здатність вільно орієнтуватися в бурхливому морі сучасної інформації. Для забезпечення освітнього процесу під час дистанційного навчання та більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання «Сікорський», сервіси для організації онлайн- конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom», «Skype»), електронна пошта, месенджери (Viber, Telegram).

Пререквізити: Україна в контексті історичного розвитку Європи, Історія соціології

Постреквізити: Політична наука: конфліктологічний підхід

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Виникнення та розвиток світу у філософії Стародавнього Сходу.

Тема 2. Ідея розвитку у філософії Стародавньої Греції.

Тема 3. Ідея творення світу у філософії Середньовіччя. Філософські ідеї Відродження.

Тема 4. Уявлення про розвиток в добу Нового часу.

Тема 5. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.

Тема 6. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.

Тема 7. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.

Тема 8. Діалектика як теорія пізнання.

Тема 9. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Піхорович В.Д. Загальна теорія розвитку [Електронний ресурс]: підручник для здобувача вищої освіти ентів різних спеціальностей першого бакалаврського рівня вищої освіти. КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2019. – 154 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29718> – Назва з екрана.

Допоміжна література:

1. Гегель Г. Феноменологія духу / Г. Гегель. – Київ: Основи, 2004. – 550 с.
2. Згуровський М. З. Методика побудови сценаріїв розвитку України з використанням SWOT- аналізу / М. З. Згуровський, К. В. Переверза // Системні дослідження та інформаційні технології. – Київ, 2009. – № 2. – С. 7–17.
3. Історія філософії: навчальний посібник для студентів всіх спеціальностей / А. О. Сошніков. – Харків: Майдан, 2016. – 162 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Soshnikov_Andrii/Istoriia_filosofii_navchalnyi_posibnyk_dlia_studentiv_vsikh_spetsialnostei.pdf
4. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. – Київ: Юніверс, 2000. – 494 с.
5. Рассел Б. Історія західної філософії / Б. Рассел. Київ : Основи, 1995. 759 с.
6. Філософія: кредитно-модульний курс [Л. Мозговий, І. Бичко, Р.Додонов]; за ред. Л. Мозгового, Р. Додонова. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 456 с.
7. Основи філософії: навч. посіб. [Л.О. Сандюк, С.П. Симоненко, О.В. Сулим, М.Ф. Шмиголь, Н.В. Щубелка, Ю.С. Юшкевич]; за ред. М.Ф. Шмиголя. К.: Центр учбової літератури, 2019. 412 с.
8. Філософія: навч. посіб. [І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко]. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
9. Філософія: підруч. [Л.В. Губерський та ін.]; ред. Л.В. Губерський; худож. О.Д. Кононученко. Харків: Фоліо, 2018. 621 с.
10. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. – 528 с.
<https://kpd.edu.ua/biblioteka/%D0%A4/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96,%20%D1%96%D0%B4%D0%B5%D1%97,%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9A%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%92.%D0%93.pdf>
11. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). [Електронний ресурс] / за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського, уклад. Л. В. Губерський, А. О. Приятельчук, І. В. Бойченко [та ін.]. – Київ: Знання, 2009. – 624 с. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/1584072037663/filosofiya/filosofiya> – Назва з екрана.
12. Філософія: хрестоматія / за ред. Л. Г. Дротянко, О. А. Матюхіної, В. І. Онопрієнко – Київ: Вид-во Нац. авіаційного ун-ту. «НАУ-друк», – 2009. – 244 с.
13. Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. – 424 с. <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальна дисципліна охоплює 18 годин лекцій та 18 годин семінарських занять, а також виконання модульної контрольної роботи (МКР).

Семінарські заняття з дисципліни проводяться з метою закріплення теоретичних положень навчальної дисципліни і набуття здобувачами вищої освіти умінь і досвіду оперувати сучасними поняттями. Методи та форми навчання включають не лише традиційні університетські лекції та семінарські заняття, а також елементи роботи в командах та групових дискусій. Застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами та технологіями: методи проблемного навчання (дослідницький метод); особистісно-орієнтовані технології, візуалізація та інформаційно-комунікаційні технології, зокрема електронні презентації для лекційних занять.

Комунікація з викладачем будується за допомогою використання інформаційної системи «Електронний кампус», платформи дистанційного навчання «Сікорський», а також такими інструментами комунікації, як електронна пошта. Під час навчання та для взаємодії зі здобувачами вищої освіти використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції, перелік основних питань та рекомендована література
1	<p>Тема 1. Ідея розвитку у філософії Стародавнього Сходу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості давньоіндійської філософії: 2. Закономірність розвитку світу в філософії Стародавнього Китаю. 3. Морально-етичне вчення Конфуція. 4. Даосизм як стихійно-діалектичне вчення. <p>Завдання для СРС: Будова світу в уявленнях Стародавньої Індії та Китаю.</p> <p>Тема 2. Ідея розвитку у філософії Стародавньої Греції.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міф як джерело розвитку релігійного та філософського світогляду. 2. Філософські погляди давньогрецьких мислителів: космоцентризм, натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта, атомістичне вчення Левкіпа та Демокріта. 3. «Діалектика» як мистецтво бесіди у Сократа. Самопізнання як форма розвитку. 4. «Наука» Аристотеля: закони мислення, методи пізнання, істинне знання. 5. Розвиток суспільства у вченнях давньогрецьких філософів. Ідеальна держава Платона. Соціально-політичні погляди Аристотеля. <p>Завдання для СРС: Відмінне та спільне в уявленнях про світ у міфології та філософії. Які елементи притаманні давньогрецькій діалектиці?</p>
2	<p>Тема 3. Ідея творення світу у філософії Середньовіччя. Філософські ідеї Відродження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоцентризм філософії Середньовіччя: християнство як основа світогляду. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного. 2. Теологічний раціоналізм Томи Аквінського. Пізнання природи і суспільства. Докази існування Бога. 3. Теорія «подвійної істини»: істина одкровення та істина розуму. Ідея гармонії віри й розуму. 4. Проблема людини у філософських розмислах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама. 5. Антропоцентризм та гуманізм Відродження. Місце людини у новій системі світобудови. 6. Пантеїзм та космологія Джордано Бруно. 7. Геоцентрична картина світу. Геліоцентризм: Микола Коперник, Галілео Галілей. Система всесвіту Й. Кеплера. «Гармонія світу» та розвиток. <p>Завдання для СРС: Як вплинула антична філософія на уявлення про розвиток у добу Середньовіччя? Визначте основні риси середньовічної схоластики. У чому відмінність антропоцентризму Античності та Відродження? Який вплив мали відкриття Галілея, Коперника на розвиток математики, фізики та філософії?</p>
3	<p>Тема 4. Уявлення про розвиток у добу Нового часу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток природознавства та науки Нового часу. 2. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона. 3. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання. 4. Механістичне розуміння світу і людини. Механіко-математична картина світу. 5. Людська природа у філософських ідеях Просвітництва. 6. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу. <p>Завдання для СРС: У чому полягає концепція нової науки та наукового методу в філософії Ф. Бекона та Р. Декарта? Поясніть сутність емпірично-індуктивної методології Ф. Бекона. Яке значення має раціоналістична методологія Р. Декарта у науковому пізнанні?</p>
4	<p>Тема 5. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія побудови всесвіту за І. Кантом. Особливості діалектики І. Канта. Філософські проблеми природознавства. 2. «Категоричний імператив» Канта як основа саморозвитку особистості. 3. Буття і мислення у філософії І.Г. Фіхте. Моністичне розуміння розвитку.

	<p>4. Натурфілософія Ф.В.Й. Шеллінга: історичний погляд на природу. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму.</p> <p>5. Ідеалістична діалектика Г.В.Ф. Гегеля як теорія розвитку. Закони діалектики. Основні закони та категорії діалектики, принципи діалектики. Боротьба протилежностей як джерело розвитку.</p> <p>6. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.</p> <p>Завдання для СРС: В чому полягає суть агностицизму як філософської та наукової позиції? Апорії Зенона та спроби їх вирішення. Антиномії Канта. Яка особливість філософських категорій порівняно з категоріями конкретних наук? Які ідеї Шеллінга вплинули на розвиток сучасної науки?</p>
5	<p>Тема 6. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія «життя»: Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей, Г. Зіммель. 2. Діалектика волі і розуму у вченні А. Шопенгауера. 3. Феноменологія Е. Гуссерля. Іntenціональність свідомості, сутність рефлексії. 4. Психоаналітична філософія: З. Фройд, К.Г. Юнг, Е. Фромм. 5. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр. <p>Завдання для СРС: Розкрийте особливості концепції абсурду в філософії А. Камю. Що таке буття за М. Гайдеггером?</p>
6	<p>Тема 7. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії. 2. Розвиток онтології як вчення про буття (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм). 3. Основні форми і модуси буття. 4. Соціальний та культурно-історичний час та простір. 5. Специфіка людського буття. Історико-антропологічний дискурс. 6. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині. <p>Завдання для СРС: Охарактеризуйте філософські та природничо-наукові концепції простору і часу. Розкрийте сутність категорії руху як способу існування реальності.</p>
7	<p>Тема 8. Діалектика як теорія пізнання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення та сутність пізнання в історії філософії. 2. Наукове пізнання та його особливості. 3. Структура пізнавального процесу. 4. Методи, прийоми та форми пізнання. 5. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні. 6. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність. 7. Естетика як логіка та теорія розвитку чуттєвого пізнання. <p>Завдання для СРС: Визначте альтернативи діалектики. Яка роль діалектики щодо пізнавальної і практичної діяльності людей?</p>
8	<p>Тема 9. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість. 2. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів. 3. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку. Взаємопроникнення і взаємоперетворення прогресу і регресу. 4. Індивідуальний духовний розвиток людини як загальний духовний розвиток людства. 5. Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку. <p>Завдання для СРС: Що таке розвиток? Як це поняття тлумачиться у філософії? Охарактеризуйте поняття «розвиток», «прогрес», «регрес».</p>

Основні завдання циклу семінарських занять мають сприяти засвоєнню теоретичного матеріалу з курсу «Загальна теорія розвитку», набуттю навичок застосування основних принципів, методів та форм пізнавального процесу у професійній (науково-дослідницькій) діяльності. Основні завдання циклу практичних занять полягають у тому, аби здобувачі вищої освіти оволоділи практикою ведення дискусійного обговорення теоретичних питань і проблем, набули навички публічних виступів.

№ з/п	Назва теми семінару, перелік основних питань, теми доповідей та рекомендована література
1	<p>Тема 1. Виникнення та розвиток світу у філософії Стародавнього Сходу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела філософії Стародавньої Індії: Веди, Брахмани, Упанішади. 2. Особливості давньоіндійської філософії: брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санкх'я, чарвака-локаята, буддизм. 3. Філософія йоги як система морально-етичної, фізичної і духовної самодисципліни. Практика регулювання фізичного і духовного стану людини, самопізнання. 4. Закономірність розвитку речей світу в філософії Стародавнього Китаю. 5. Морально-етичне вчення Конфуція. 6. Даосизм як стихійно-діалектичне вчення. <p>Першоджерела:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Веди, Брахмани, Упанішади, брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санкх'я, чарвака-локаята, буддизм, даосизм, конфуціанство. https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf <p>Тема 2. Ідея розвитку в античній філософії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Першопричина, сутнісне і вічне в античній філософії. Натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта. Філософія Парменіда. 2. Число як основа світу у Піфагора. 3. Перехід від космоцентризму до антропоцентризму. 4. Сократ як учитель і як філософ-мораліст. 5. Щастя як найвище благо людини у Аристотеля. 6. Матерія і форма, методи пізнання, істинне знання у вченні Аристотеля. 7. Ідеальна держава Платона. 8. «Політія» Аристотеля як найкраща форма державного устрою. <p>Першоджерела:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парменід. Про природу // Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. – 424 с. - С. 84-85. http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf • Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. – Київ: Основи, 2000. – 355 с. • https://hromadaliib.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/plato_2000_politeia.pdf • Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с. // https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Polityka/ <p>Аристотель. Нікомахова етика / Пер. з давньогрецької В. Ставнюк – К.: «Аквілон-Плюс», 2002. – 480 с. // https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Nikomakhova_etyka/</p>
2	<p>Тема 3. Ідея творення світу у Середньовіччі та нова система світобудови у філософії Відродження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоцентризм Середньовіччя. Номіналізм та реалізм про природу універсалій. 2. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного. 3. Теорія «подвійної істини» Томи Аквінського. Ідея гармонії віри й розуму. 4. Людина у філософських розмислах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама. 5. Людина як новий центр космічної ієрархії буття в добу Відродження. 6. Розвиток світу у Данте Аліг'єрі. 7. Геліоцентризм як нова система світобудови: Микола Коперник, Галілео Галілей, Йоганн Кеплер. 8. «Похвала глупоті» Еразма Роттердамського: основні ідеї твору. <p>Першоджерела:</p>

- А. Августин, Т. Аквінський, П. Абеляр, В. Окам, А. Кентерберійський https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychniy_slovyk.pdf
- Данте Аліґ'єрі. Божественна комедія / Пер. з італійської М. Стріха // <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=strikha&page=peklo02&alist=skip>
- Роттердамський Еразм. Похвала Глупоті. Домашні бесіди / Перекл. з латини В. Литвинова, Й. Кобова. - К.: Основи, 1993. - 319 с. // https://chtyvo.org.ua/authors/Roterdamskyi/Pokhvala_Hlupoti_Domashni_besidy/

Тема 4. Уявлення про розвиток у добу Нового часу.

1. Наукова картина світу у філософії Нового часу.
2. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
3. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
4. Механістичне розуміння світу і людини. Атомізм (П. Гольбах), редукціонізм (Р. Декарт), детермінізм (П. Лаплас), деїзм (Вольтер).
5. Людська природа у філософських вченнях Просвітництва.
6. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу: Ф. Бекон, Р. Декарт, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо.

Першоджерела:

- Декарт Р. Головні правила методу // <https://westudents.com.ua/glavy/94209-golovn-pravila-metodu.html>
- Декарт Р. Метафізичні розмисли. - К., 2000. - С. 7-70. // <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dekart/index.html>

Р. Декарт. Роздум про першу філософію // Філософія: Хрестоматія для аспірантів: Навчальний посібник. Укладач Волков О. Г. Мелітополь: 2018. - 424 с. - С. 38-42. <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4763/1/2-%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9A%D0%9E%D0%92%20%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>

3 Тема 5. Ідеалістична діалектика та визначальні ідеї німецької класичної філософії.

1. Космологічні ідеї І. Канта. Філософські проблеми природознавства.
2. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
3. Дійсна свобода і моральний закон І. Канта.
4. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте. Ідея всезагальності розвитку і прогресу.
5. Основні принципи натурфілософії Ф. Шеллінга. Протилежності у природі та у пізнанні. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму.
6. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля. Основні закони та категорії діалектики, принципи діалектики. Боротьба протилежностей як джерело розвитку.
7. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.

Першоджерела:

- Кант І. Критика практичного розуму <https://web.archive.org/web/20100225040317/http://ukrknyga.at.ua/load/36-1-0-244>
- Гегель Г.В.Ф. Наука логіки // <https://westudents.com.ua/glavy/94223-georgvlgelm-frdrh-gegel-1770-1831.html>
- Гегель Г.В. Феноменологія духу // <https://westudents.com.ua/glavy/94411-georg-vlgelm-frdrh-gegel-1770-1831.html>

4 Тема 6. Суперечливий характер розвитку в філософії XIX-XX століття.

1. Принцип волі до влади як основа розвитку людини і світобудови у філософії Ніцше.
2. Воля і розум людини у вченні А. Шопенгауера.
3. Феноменологія Е. Гуссерля. Методологічні засади, інтенціональність свідомості, сутність рефлексії.
4. Суперечливість людського існування у Е. Фромма: авторитарна і гуманістична свідомість, володіння і буття як способи життєдіяльності індивіда, екзистенціальне й історичне існування людини.
5. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
6. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.

Першоджерела:

	<ul style="list-style-type: none"> • Сартр Ж.П. Екзистенціалізм – це гуманізм // https://westudents.com.ua/knigi/622-flosofya-guberskiy-lv.html • Фромм Е. Втеча від свободи // https://uabook.com/knyhy/psykholohiia/zarubizhna-psykholohiia/vtecha-vid-svobody-erikhfromm/
5	<p>Тема 7. Діалектика буття як загальна теорія розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії. Основні форми і модуси буття. 2. Найзагальніші принципи буття світу, людини, суспільства в розвитку історико-філософських вчень (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм). 3. Простір і час як визначення людини в історії та культурі. 4. Специфіка людського буття. 5. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині. 6. Людина як суб'єкт свободи та творчості. <p>Першоджерела:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шелер М. Місце людини в космосі // https://westudents.com.ua/glavy/94299-maks-sheler-1874-1928.html • Франк С. Душа людини // https://westudents.com.ua/glavy/94417-semenfrank-1877-1950.html <p>Тема 8. Ідея розвитку в гносеології та епістемології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність пізнання, проблема пізнаванності світу в історії філософії. 2. Особливості і структура пізнавального процесу. 3. Методи, прийоми та форми пізнання. 4. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні. 5. Природа мистецтва, його особливості як специфічної форми пізнання світу. 6. Наукове пізнання та його особливості. Сучасна наукова гносеологія: структура та форми наукового пізнання. <p>Першоджерела:</p> <p>Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі https://westudents.com.ua/glavy/94337-bertran-rassel-1872-1970.html</p>
6	<p>Тема 9. Розвиток суспільства та розвиток індивіда.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість. 2. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів. 3. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку. Взаємопроникнення і взаємоперетворення прогресу і регресу. 4. Духовність як міра людяності. Духовний розвиток індивіда та загальний духовний розвиток людства. Проблема цінностей. 5. Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку. 6. Економічна, культурна, політична глобалізація та її наслідки для людини і суспільства. <p>Першоджерела:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Попович М. Філософія свободи // https://shron1.chtyvo.org.ua/Popovych_Myroslav/Filosofii_svobody.pdf • Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. // https://chtyvo.org.ua/authors/Bauman_Zygmunt/Hlobalizatsiia_Naslidky_dlia_liudyny_i_suspilstva/
7	МКР

6. Самостійна робота студента

Засвоєння змісту дисципліни «Загальна теорія розвитку» разом із аудиторними заняттями передбачає виконання здобувачами вищої освіти самостійної роботи з метою самоконтролю знань та підготовки до занять. Систематична самостійна робота дає можливість закріпити матеріал курсу, акцентує увагу на головних проблемах тем, що вивчаються.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає:

№ з/п	Самостійна робота студентів	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	20
2	Підготовка до складання модульної контрольної роботи	4
3	Підготовка до заліку	6
	Всього	30

З дисципліни передбачена навчальним планом МКР. МКР виконується на семінарському занятті.

Перелік питань до МКР – ч.1:

1. Особливості китайського міфу та філософування.
2. Джерела філософії Стародавньої Індії: Веди, Брахмани, Упанішади.
3. Особливості давньоіндійської філософії: брахманізм, джайнізм, індуїзм, веданта, вайшешика, ньая, санкх'я, чарвака-локаята, буддизм.
4. Філософія йоги як система морально-етичної, фізичної і духовної самодисципліни.
5. Закономірність розвитку речей світу в філософії стародавнього Китаю.
6. Морально-етичне вчення Конфуція.
7. Даосизм як стихійно-діалектичне вчення.
8. Основні школи, напрямки та ідеї античної філософії як джерела виникнення майже всіх пізніших типів світогляду.
9. Наукові досягнення Стародавньої Греції та їх зв'язок з античною філософією.
10. Стихійна діалектика Стародавньої Греції.
11. Оригінальність філософських ідей та мислення Античності.
12. Цілісна картина світу як уявлення про єдині начала буття (матеріальні та ідеальні) в античній філософії.
13. Теоретичне ставлення до світу у філософії Античності.
14. Стихійний матеріалізм Стародавньої Греції.
15. Натурфілософія Мілетської школи. Діалектика Геракліта.
16. Буття як чуттєво даний світ та світ, що досягається розумом у Парменіда.
17. Число як основа світу у Піфагора.
18. Космоцентризм та антропоцентризм античної філософії.
19. Сократ як учитель і як філософ мораліст.
20. Щастя як найвище благо людини у Аристотеля.
21. Матерія і форма, методи пізнання, істинне знання у Аристотеля.
22. Структура ідеальної держави Платона.
23. «Політія» Аристотеля як найкраща форма державного устрою.
24. Номіналізм та реалізм середньовічної філософії.
25. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
26. Аврелій Августин про Град Земний та Град Божий.
27. Ідея гармонії віри й розуму в філософських розмислах Томи Аквінського.
28. Людина у філософських розмислах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.
29. Принцип В. Окама в допомозі людині у прийнятті рішень: Бритва Окама.
30. Антропоцентризм та гуманізм Відродження.
31. Розвиток світу у Данте Аліґ'єрі.
32. Геліоцентризм як нова система світобудови: Микола Коперник, Галілео Галілей, Йоганн Кеплер.
33. «Похвала глупоті» Еразма Ротердамського: основні ідеї твору.
34. Наукова картина світу у філософії Нового часу.
35. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
36. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
37. Механістичне розуміння світу і людини. Атомізм (П. Гольбах), редукціонізм (Р. Декарт), детермінізм (П. Лаплас), деїзм (Вольтер).

38. Людина-машина в уявленні Ламетрі.
39. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу: Ф. Бекон, Р. Декарт, Ж.-Ж. Руссо.
40. Концепція походження держави у Т. Гоббса.

Перелік питань до МКР – ч.2:

1. Космологічні ідеї в філософії І. Канта.
2. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
3. Дійсна свобода і моральний закон І. Канта.
4. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля.
5. Основні закони, категорії, принципи діалектики.
6. Основні принципи натурфілософії Ф. Шеллінга.
7. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму Ф. Шеллінга.
8. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте. Ідея всезагальності розвитку і прогресу.
9. Проблема свободи та необхідності у філософії Й. Фіхте.
10. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.
11. Принцип волі до влади як основа розвитку людини і світобудови у філософії Ніцше.
12. Воля і розум людини у вченні А. Шопенгауера.
13. Феноменологія Е. Гуссерля. Іntenціональність свідомості, сутність рефлексії.
14. Суперечливість людського існування в психоаналітичній філософії.
15. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
16. Свобода і моральний вибір у філософії Ж.П. Сартра.
17. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.
18. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
19. Матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм як найзагальніші принципи буття світу, людини та суспільства у розвитку історико-філософських вчень.
20. Основні форми і модуси буття.
21. Простір і час як визначення людини в історії та культурі.
22. Специфіка людського буття.
23. Людини як суб'єкт свободи та творчості.
24. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.
25. Сутність пізнання та проблема пізнаваності світу в історії філософії.
26. Особливості і структура пізнавального процесу.
27. Методи, прийоми та форми пізнання.
28. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні.
29. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
30. Природа мистецтва, його особливості як специфічної форми пізнання світу.
31. Наукове пізнання та його особливості.
32. Сучасна наукова гносеологія: структура та форми наукового пізнання.
33. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
34. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.
35. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку.
36. Духовність як міра людяності.
37. Духовний розвиток індивіда та загальний духовний розвиток людства.
38. Проблема цінностей у сучасному суспільстві.
39. Екологічні проблеми сучасності з точки зору загальної теорії розвитку.
40. Економічна, культурна, політична глобалізація та її наслідки для людини і суспільства.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Правила відвідування занять. Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекції та практичних заняттях не додаються, штрафні бали не передбачаються. Однак, здобувачам вищої

освіти рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для отримання певних позитивних результатів вивчення дисципліни. Вагома частина рейтингу здобувача вищої освіти формується через активну участь у заходах на практичних заняттях. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність здобувача вищої освіти, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички. Тому пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг.

Дистанційний режим навчання. У разі запровадження обмежень на відвідування університету у разі організації освітнього процесу у змішаному /дистанційному пов'язаних з введенням режиму воєнного стану в державі (або карантину), освітній процес здійснюється відповідно до Положення про дистанційне навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/188>), Регламенту проведення семестрового контролю в дистанційному режимі (<https://osvita.kpi.ua/node/148>). У режимі дистанційного навчання заняття відбуваються у вигляді онлайн-конференції на платформі Zoom. Посилання на конференцію видається на початку семестру і розміщується в АС «Електронний кампус». З метою забезпечення якісної підготовки здобувачів, дистанційний курс дисципліни розміщено на Платформі дистанційного навчання «Сікорський» (<https://www.sikorsky-distance.org>). Результати оцінювання висвітлюють у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Правила поведінки на заняттях. На заняттях слід дотримуватись норм етичної поведінки визначених у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>). На території університету здобувачі мають поводити себе відповідно до Правил внутрішнього розпорядку (<https://kpi.ua/admin-rule>). В аудиторіях на лекційних та практичних заняттях, а також під час проведення занять у формі відеоконференції, користуватись мобільним телефоном потрібно у беззвучному режимі і тільки для пошуку необхідної для виконання завдань інформації, у т.ч. в інтернеті. Під час дистанційного режиму навчання слід використовувати інформацію розміщену на Платформі дистанційного навчання «Сікорський» / Електронний кампус. Активність, опрацювання та підготовка аналітичних матеріалів за результатами опрацювання лекційного матеріалу, аналітичних доповідей та навчально-дослідних завдань.

Позааудиторні заняття та залучення професіоналів-практиків. Під час вивчення дисципліни можливі позааудиторні заняття, що включають відвідування науково-практичних заходів, лекторів, тренінгів в межах тематики дисципліни.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті. Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>). Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Правила призначення заохочувальних та штрафних балів. Заохочувальні бали можуть бути отримані за участь у студентських олімпіадах та конкурсах наукових робіт, додаткове проходження онлайн курсів з поглибленим вивченням окремих тем курсу, наукові публікації (10% від суми рейтингових балів). Заохочувальні не входять до основної шкали РСО. Штрафні бали не передбачаються.

Політика оцінювання контрольних заходів. Оцінювання контрольних заходів здійснюється згідно з Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/37>), Положення про поточний, календарний та семестровий контролі результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Нижня межа позитивного оцінювання кожного контрольного заходу складає не менше 60% від балів, визначених для цього контрольного заходу, а негативний результат оцінюється в 0 балів.

Поточний контроль проводиться як оцінювання результатів навчання здобувачів на основі поопераційного контролю та накопичення рейтингових балів за виконання завдань у процесі навчання відповідно до РСО.

Календарний контроль проводиться двічі на семестр і передбачає проведення модульної контрольної роботи (поділеної на 2 частини), яка здійснюється у вигляді письмової контрольної роботи. Умовою отримання позитивної оцінки з календарного контролю з навчальної дисципліни є значення поточного рейтингу здобувача не менше, ніж 50 % від максимально можливого на час проведення такого контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку за РСО-1, що передбачає оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача впродовж семестру, передбачених заходами поточного контролю. Результати оцінювання висвітлюються у АС «Електронний кампус» на особистій сторінці здобувача (<https://ecampus.kpi.ua>).

Політика дедлайнів та перескладань. МКР складаються лише у призначений день. Якщо контрольні заходи, або виконання завдань пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), надається можливість додатково скласти завдання протягом найближчого тижня. Невиконання завдань, а також порушення термінів їх виконання з неповажних причин не надасть можливості набрати відповідні бали рейтингу. Порядок ліквідації академічної заборгованості та перескладання семестрового контролю регулюється Положенням про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/32>). Здобувач, у якого за результатами семестрового контролю виникла академічна заборгованість, також має право її ліквідувати відповідно до Положення про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/177>).

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. У випадку незгоди здобувача з оцінкою за результатами контрольного заходу, він має право подати апеляцію у день оголошення результатів відповідного контролю на ім'я декана факультету за процедурою визначеною Положенням про апеляції в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/182>).

Політика щодо академічної доброчесності. Необхідним під час виконання завдань з дисципліни є дотримання політики та принципів академічної доброчесності (<https://kpi.ua/academic-integrity>), які, у тому числі викладено у Кодексі честі Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>), Положенні про систему запобігання академічному плагиату в КПІ ім. Ігоря Сікорського (<https://osvita.kpi.ua/node/47>). У разі виявлення дублювання виконаних завдань, плагиату роботи отримують нульовий рейтинг.

Політика використання штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту регламентується «Політикою використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського» (<https://osvita.kpi.ua/node/1225>). Усі завдання, як під час виконання навчальних завдань з дисципліни, мають бути результатом власної оригінальної роботи здобувача. Використання штучного інтелекту (ШІ) для автоматичної генерації відповідей без подальшого їх аналізу та доопрацювання заборонено. Здобувачам не рекомендується покладатися на ШІ як на єдине джерело інформації. Важливо перевіряти та аналізувати отримані дані з інших авторитетних джерел. Усі випадки використання ШІ для виконання завдань мають бути чітко вказані та задокументовані. Це стосується як використання текстових генераторів, так і інших інструментів ШІ. Використання ШІ має відповідати принципам академічної доброчесності. Недотримання цього положення розглядатиметься як порушення академічної етики.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Семестровий контроль з дисципліни «Загальна теорія розвитку» передбачений у вигляді заліку, тому PCO включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру.

Основними видами навчальних занять є лекція і семінарське заняття.

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю і заохочувальних балів.

Згідно з «Положенням про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського» заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати за це заохочувальні або штрафні бали.

Поточний контроль проводиться впродовж семестру у процесі навчання для перевірки рівня теоретичної й практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення освітнього компонента «Загальна теорія розвитку».

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях	72	12	6	72
2.	МКР (2 год.) (МКР може складатися з двох частин по 1 год. кожна)	28	28	1	28
	Всього				100

Результати поточного контролю регулярно заносяться викладачем у модуль «Поточний контроль» Електронного кампусу.

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

1. Робота на семінарських заняттях:

Ваговий бал – 12. Максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює 12 балів × 6 видів робіт = 72 бали.

До видів робіт відносяться: відповіді на семінарах, участь у обговоренні питань семінарів.

- Відповіді на семінарських заняттях. Ваговий бал – 12. Кількість відповідей - 6. (Максимальна кількість балів - 72).

Рівні оцінювання:

11-12 балів – відповідь повна, чітка, логічно структурована, містить глибоке розуміння теми, підтверджується аргументами, прикладами або цитатами. Студент відповідає на уточнюючі питання

викладача. Відсутні помилки.

9-10 балів – відповідь майже повна, добре структурована, але можуть бути незначні неточності або недостатньо глибокий аналіз.

7-8 балів – відповідь поверхнева, може містити помилки або недоліки в аргументації чи структурі.

0 балів — відповідь відсутня або не відповідає питанню (менше 60% потрібної інформації).

2. Виконання модульної контрольної роботи:

Ваговий бал - 14. Загальна кількість балів 28 (може бути дві частини МКР)

Модульний контроль (максимальна кількість балів за одну частину МКР складає 14):

14 балів – повна, чітка, викладена в певній логічній послідовності відповідь на поставлені питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з

матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні; студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу.

13-12 балів – не зовсім повна або не достатньо чітка відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; незначні неточності у відповідях.

11-10 балів – не повна відповідь на всі поставлені питання, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; неточності у відповідях.

8-9 балів – відсутність відповіді на певні питання, що свідчить про поверхове ознайомлення студента з навчальним матеріалом або значні похибки у відповідях.

0 балів – відповідь відсутня або не відповідає питанню (менше 60% потрібної інформації).

Відповідь на тестове завдання з варіантами відповідей оцінюється в 1 б. за правильну відповідь.

Заохочувальні бали передбачені за виконання творчих робіт з дисципліни (наприклад, участь у факультетських, інститутських олімпіадах з філософії, участь у конкурсах студентських наукових робіт, участь у наукових конференціях). Штрафні бали не передбачені.

Семестровий контроль: ЗАЛІК

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Здобувач отримує позитивну залікову оцінку за результатами роботи в семестрі, якщо має підсумковий рейтинг за семестр не менше 60 балів та виконав умови допуску до семестрового контролю.

Умови допуску до заліку: рейтинг ≥ 36 б.

Не виконані умови допуску → Не допущено.

< 60 балів → залікова к/р.

≥ 60 балів = оцінка (відмінно, дуже добре, добре, задовільно, достатньо, незадовільно). Оцінка може бути підвищена за бажанням за рахунок виконання залікової к/р.

Залік проводиться в період останніх двох тижнів теоретичного навчання у семестрі, як правило, на останньому за розкладом занятті з навчальної дисципліни «Загальна теорія розвитку».

Результати контрольних заходів доступні до ознайомлення авторизованим користувачам в їх особистих кабінетах автоматизованої інформаційної системи «Електронний кампус».

Принцип визначення підсумкової оцінки. Рейтингова оцінка доводиться до здобувачів на передостанньому занятті з дисципліни в семестрі. Здобувачі, які виконали всі умови допуску до заліку і мають рейтингову оцінку 60 та більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Якщо оцінка, отримана за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, попередній рейтинг здобувача скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікової контрольної роботи. Зі здобувачами, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, виконують письмову залікову контрольну роботу.

Максимальна сума балів складає 100.

Залікова контрольна робота складається із 5 питань. Кожне запитання (завдання) оцінюється у 20 балів за такими критеріями:

- 19-20 балів – відповідь на питання викладено правильно, всебічно, безпомилково і логічно;
- 17-18 балів – достатньо повна відповідь, або незначні неточності;

- 15-16 балів – достатньо повна відповідь, або незначні неточності;
- 12-14 балів – неповна відповідь, деякі помилки;
- 0 балів – відповідь відсутня, або є цілком невірною, містить менше, ніж 60% необхідної інформації.

Сума балів переводиться у систему оцінювання згідно з таблицею.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Здобувачі вищої освіти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Здобувачі вищої освіти мають право оскаржити результати контрольних заходів після ознайомлення з результатом, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються відповідно до оціночного.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів здійснюється згідно п. 2.2. Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті затверджено наказом від 09.05.2023 р. № НОН/157/2023.

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: система Електронний кампус, ресурси платформи дистанційного навчання «Сікорський», сервіс «Google Classroom». Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни і засвоєння матеріалу використовуються сервіси для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку (наприклад, «Zoom»), електронна пошта, месенджери (Viber, WhatsApp, google документи).

Дистанційне навчання.

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання. Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Орієнтовний перелік питань на залік

1. Міфологія як джерело розвитку релігійного та філософського світогляду. Космоцентризм античної філософії.
2. Натурфілософія Мілетської школи, діалектика Геракліта.
3. Атомістичне вчення Левкіпа та Демокріта.
4. «Діалектика» як мистецтво бесіди у Сократа.

5. «Наука» Аристотеля: правила правильного мислення, методи пізнання, істинне знання.
6. Особливості розвитку античного суспільства.
7. Ідеальна держава Платона.
8. Соціально-політичні погляди Аристотеля.
9. Теоцентризм філософії Середньовіччя: християнство як світоглядна опора свідомості.
10. Пізнання Бога як самопізнання людини у поглядах Августина Блаженного.
11. Теологічний раціоналізм Томи Аквінського.
12. Теорія «подвійної істини»: істина одкровення та істина розуму Томи Аквінського.
13. Людина у філософських розмислах П. Абеляра, А. Кентерберійського, В. Окама.
14. Антропоцентризм та гуманізм Відродження.
15. Досвід і практика як основа методу пізнання у Леонардо да Вінчі.
16. Пантеїзм та космологія Джордано Бруно.
17. Геоцентрична картина світу. Геліоцентризм: Микола Коперник, Галілео Галілей.
18. Система всесвіту Й. Кеплера. «Гармонія світу» та розвиток.
19. Розвиток природознавства та науки Нового часу.
20. Розробка методів наукового пізнання. Емпіризм та вчення про «ідоли» Ф. Бекона.
21. Раціоналізм Р. Декарта. Дедуктивний метод пізнання.
22. Механістичне розуміння світу і людини у філософії Нового часу.
23. Людська природа у філософських ідеях Просвітництва.
24. Розвиток суспільства та походження держави у працях філософів Нового часу.
25. Теорія побудови всесвіту І. Канта.
26. Поняття «чистого», «практичного» розуму, «речі в собі», антиномій у І. Канта.
27. Категоричний імператив Канта як основа саморозвитку особистості.
28. Ідеалістична діалектика як теорія розвитку у Г. Гегеля.
29. Натурфілософія Ф. Шеллінга: історичний погляд на природу.
30. Трансцендентальний ідеалізм, ідея «абсолютного» розуму Ф. Шеллінга.
31. Буття і мислення у філософії Й. Фіхте.
32. Діалектико-матеріалістичний погляд на розвиток природи та світу.
33. Філософія «життя»: Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей, Г. Зіммель.
34. Діалектика волі і розуму у вченні А. Шопенгауера.
35. Феноменологія Е. Гуссерля.
36. Концепція структури психіки людини у З. Фрейда.
37. Психоаналітична філософія: З. Фрейд, Е. Фромм.
38. Розвиток особистості в екзистенціалізмі: М. Гайдеггер, А. Камю, К. Ясперс, Ж.П. Сартр.
39. Буття людини як «існування у часі» у М. Гайдеггера.
40. Практика у суспільному бутті людини. Пізнання і діяльність.
41. Розуміння буття на різних етапах розвитку філософії.
42. Розвиток онтології як вчення про буття (матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм, пантеїзм, реалізм).
43. Основні форми і модуси буття.
44. Соціальний та культурно-історичний час та простір.
45. Специфіка людського буття. Історико-антропологічний дискурс.
46. Єдність біологічного, соціального і духовного в людині.
47. Становлення та сутність пізнання в історії філософії.
48. Особливості і структура пізнавального процесу.
49. Методи, прийоми та форми пізнання.
50. Взаємозв'язок чуттєвого та раціонального в пізнанні.
51. Розсудок і розум, раціональне та ірраціональне в пізнанні.
52. Естетика як логіка та теорія розвитку чуттєвого пізнання.
53. Наукове пізнання та його особливості.
54. Розвиток філософських поглядів на історію, її сенс і спрямованість.
55. Методологічні проблеми моделювання і прогнозування суспільних процесів.

56. Соціальний прогрес як гуманістична мета соціального розвитку.
57. Індивідуальний духовний розвиток людини як загальний духовний розвиток людства.
58. Людина і глобальні проблеми сучасності.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Ухвалено на засіданні кафедри філософії (протокол №14 від 31.03.2025 р.)

Погоджено Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 8 від 29.05.2025 р.)